

Hyvinvointilautakunta Talousarvioehdotus 2025

Paimion strategian mukainen tavoitetila on olla vuonna 2026 maakunnan vetovoimaisin kaupunki, joka tunnetaan kulttuuristaan sekä laadukkaista palveluistaan

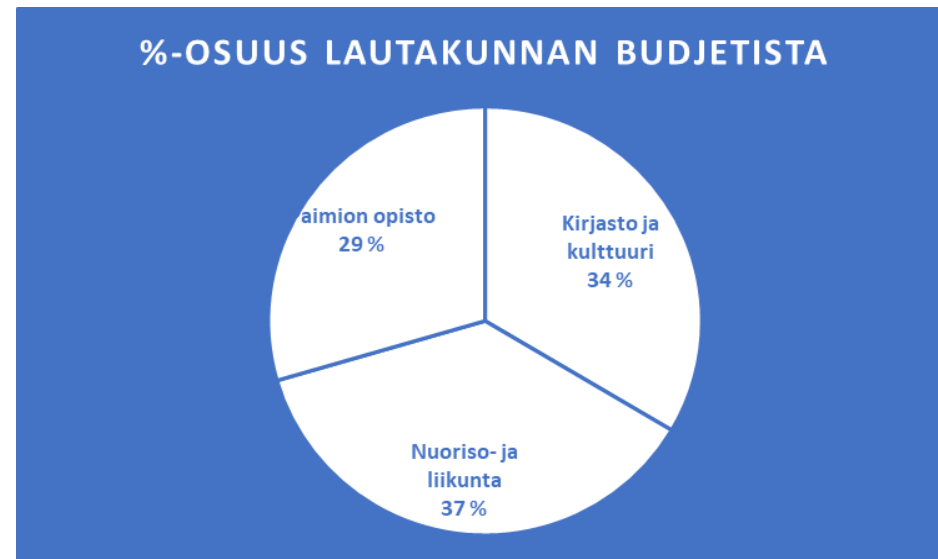
Sivistyspalveluiden yhteisenä tavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen

Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin
(Sosiaali- ja terveydenhuoltolain (612/2021) 6§)

PAIMIO

Hyvinvointilautakunnan tehtäväalueet

- Nuoriso- ja liikuntapalvelut
 - Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut (HYTE)
 - Liikuntapalvelut ja Uimahalli Solina ja kuntosali Kolina
 - Nuorisopalvelut
 - Vastuhenkilö: vapaa-aikatoimen päällikkö Mia Konradsdal
- Kirjasto – ja kulttuuripalvelut
 - Kirjastopalvelut
 - Kulttuuripalvelut
 - Vastuhenkilö: kirjasto- ja kulttuurijohtaja Laura Lankinen
- Paimion opisto
 - Kansalaisopisto
 - Musiikkiopisto
 - Vastuhenkilö: Paimion opiston rehtori Satu Lehtisalo
8.11. 2024 saakka apulaisrehtori Elina Jaanu

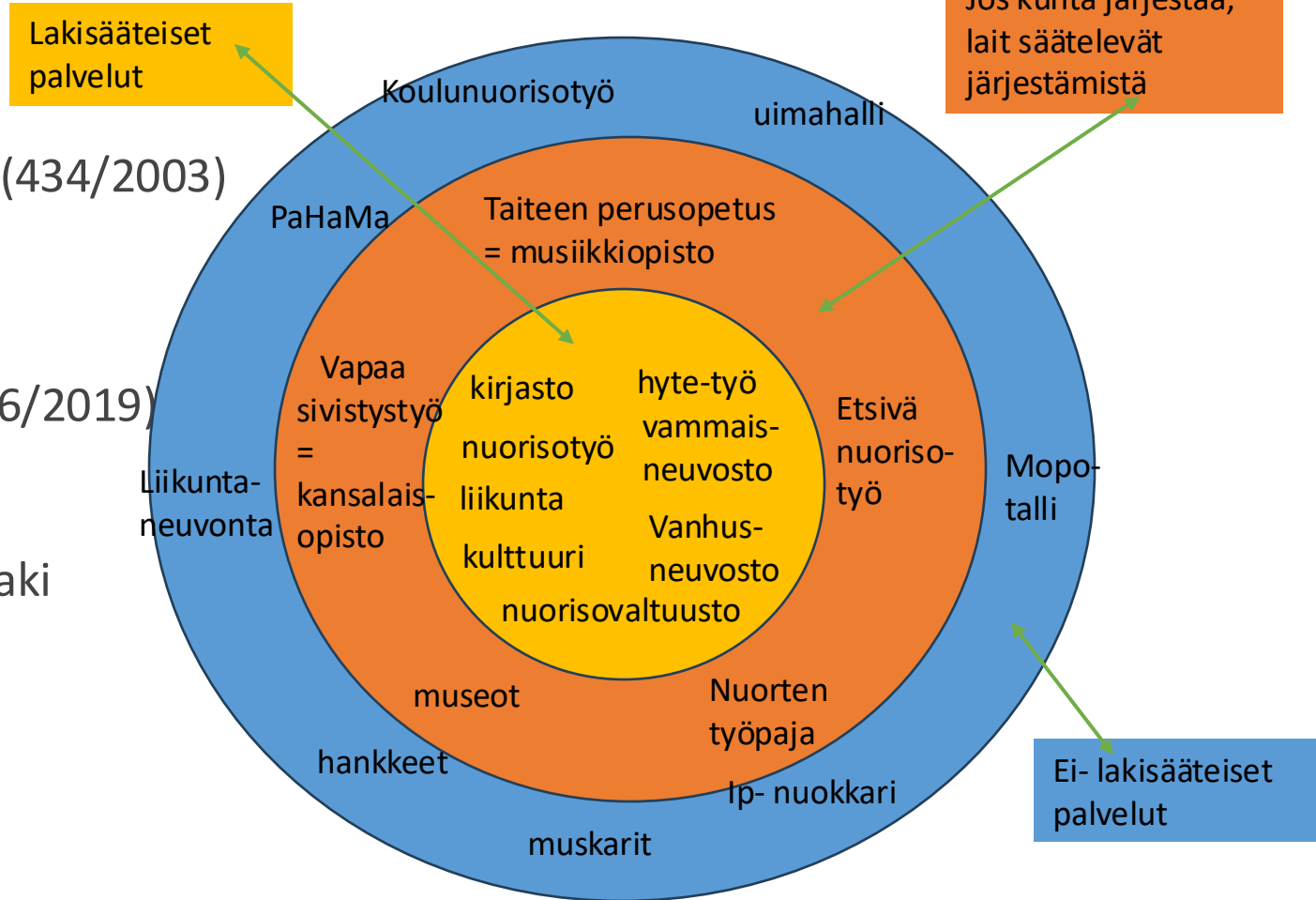

Hyvinvointilautakunnan osuus v. 2023 **koko kaupungin toimintakatteesta oli 7,94%**

Lakisääteiset ja ei - lakisääteiset palvelut

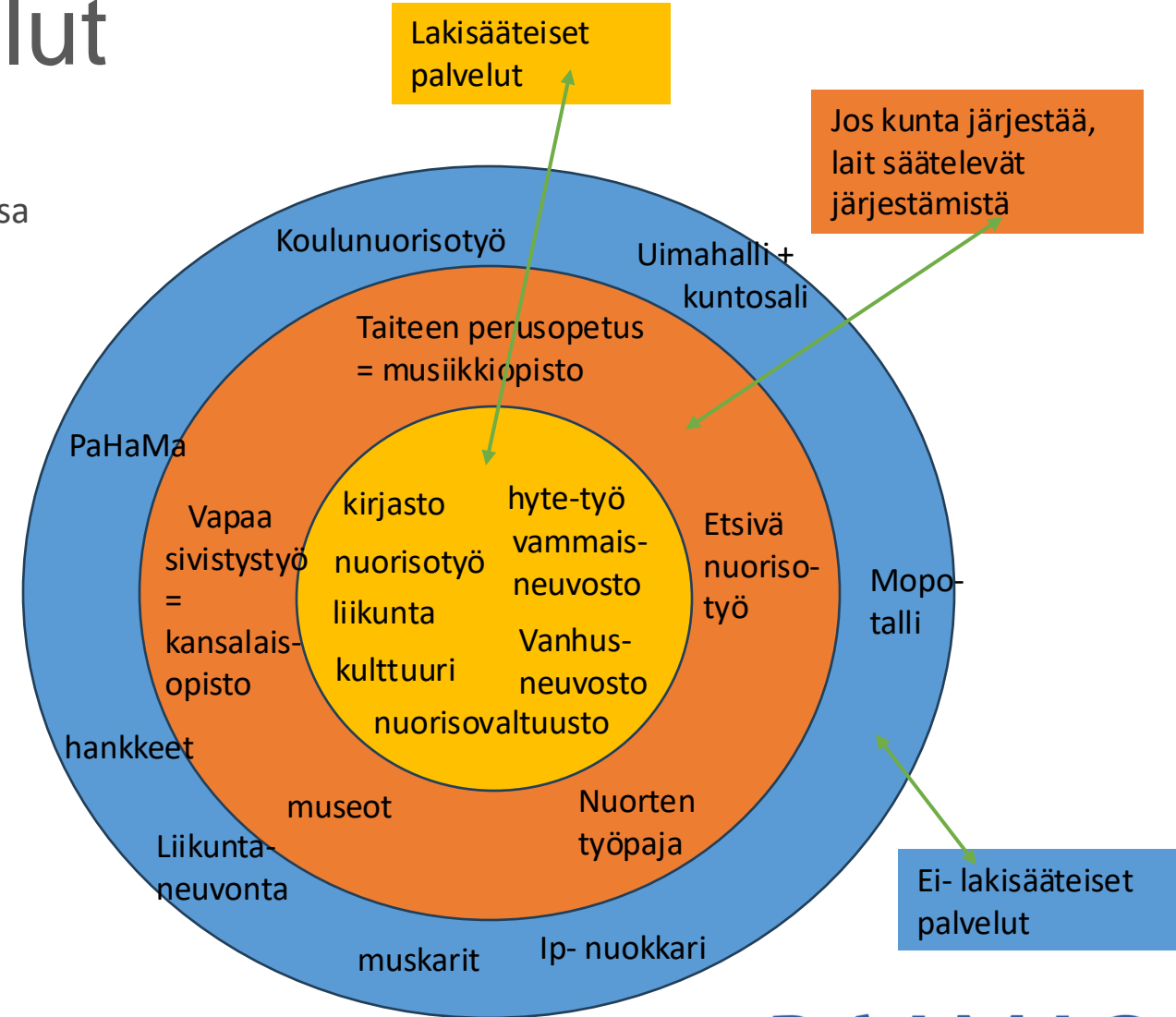
- Toimintaa säätelevät lait:

- Kuntalaki (410/2015) ja hallintolaki (434/2003)
- Sekä liikuntalaki (390/2015), nuorisolaki (12885/2016), kirjastolaki (1492/2016), laki kuntien kulttuuripalveluista (166/2019) laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- taiteen perusopetuksesta annettu laki (633/1998), museolaki (729/1992), vapaasta sivistystyöstä annettu laki (632/1998),

Lain säätelemät palvelut

- Palvelut ovat kaikki pääasiassa **ennaltaehkäisevää työtä**, arjessa jaksamista ja hyvinvointia edistäviä.
- Huolehtimista kaikista kuntalaisista --> yhdenvertainen saatavuus ja saavutettavuus osallistumiseen
- Vaikutukset näkyvät pitkällä aikavälillä ja vaikeaa arvottaa euromääräisesti.
- Työ on ruohonjuuritason toimintaan, johon sijoitetut eurot tulevat takaisin kuntalaisten hyvinvointina ja pienentävät terveydenhuollon menoja.
 - > vaatii pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista
- Vahva osa kaupungin pitovoima- ja vetovoimatekijöitä

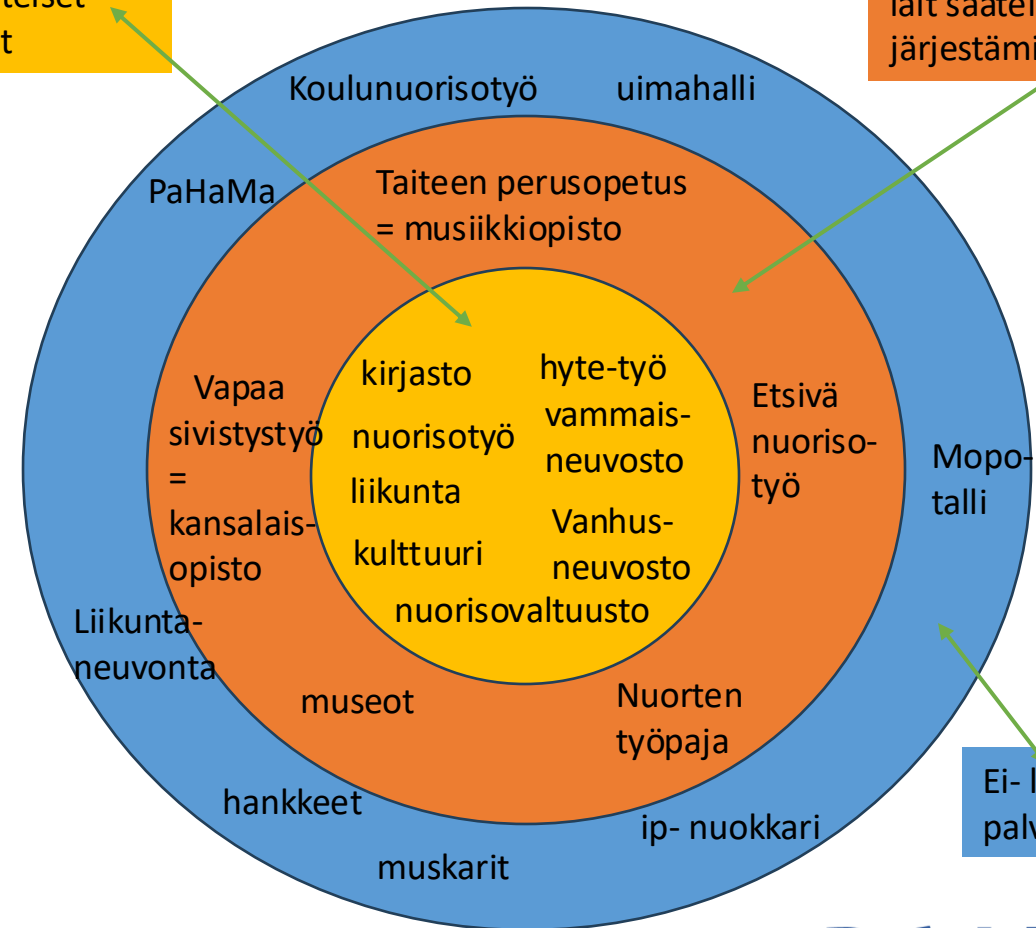

Lakisääteiset

Lakisääteisiä peruspalveluita järjestettäessä otettava huomioon:

- paikalliset olosuhteet → kasvava kunta, jossa perheiden ja ikä-ihmisten määrä kasvaa
- eri väestöryhmien tarpeet → tarjontaa erityisryhmille sekä pienryhmille
- Yhteistyömahdollisuudet → järjestö- ja seuratoimijoiden kanssa, yritysysteistyö, maakunnalliset yhteistyöverkostot mm. Rajattomasti liikuntaa ja Vaski-kirjastot
- Tiloja paikalliseen toimintaa → palvelut omassa kunnassa

Lakisääteiset palvelut

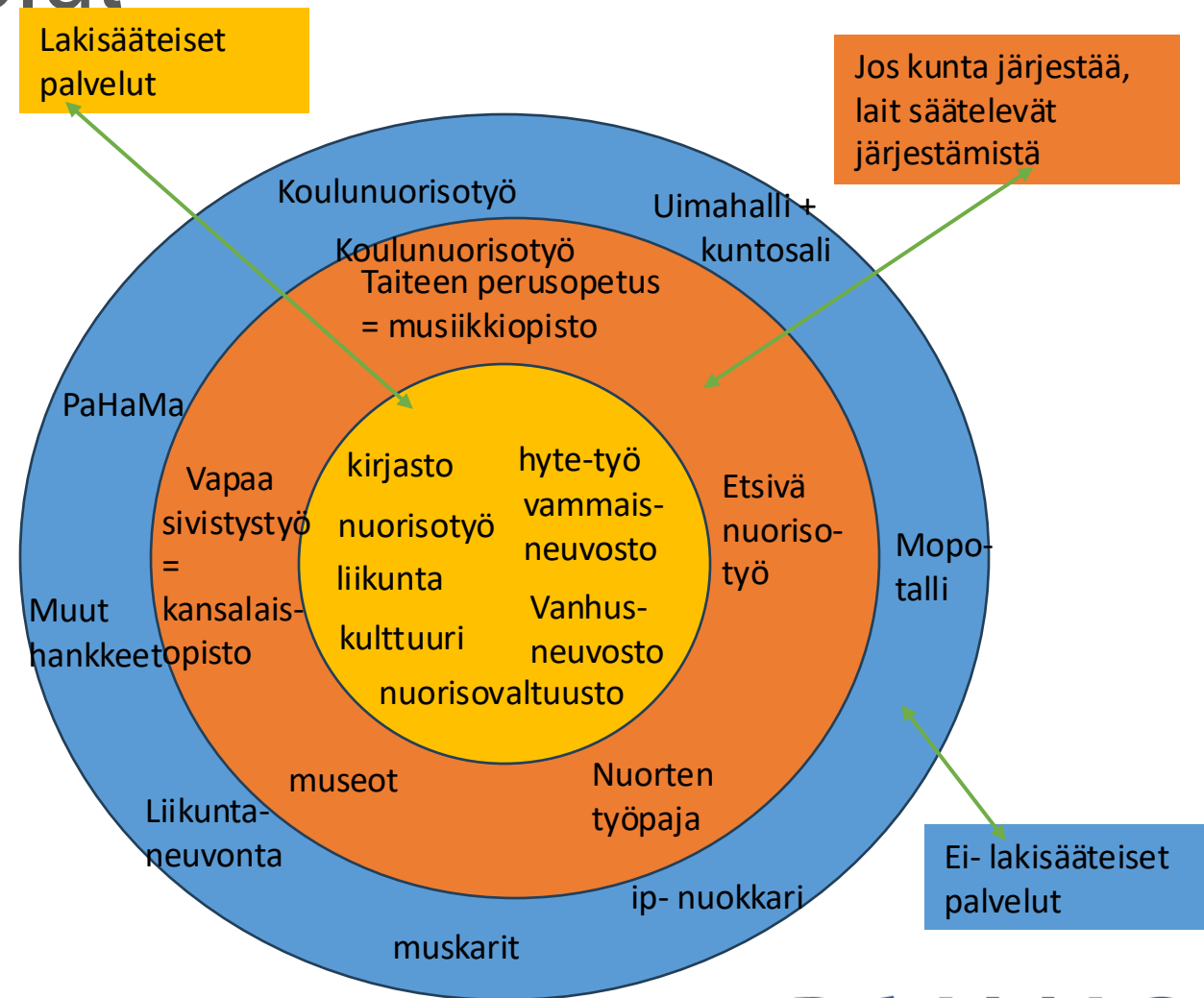
Jos kunta järjestää, lait säätelevät järjestämistä

Ei-lakisääteiset palvelut

Ei - lakisääteiset palvelut

Mistä voidaan säästää?

- Uimahalli Solina ja kuntosali Kolina?
 - Remontoitu halli otettu käyttöön 2024, 5 työntekijää
 - Kävijöitä 90 000/vuosi
- Mopotalli?
 - Avoinna pääsääntöisesti nuorisotalon aukioloaikoina 3krt/vk
 - Kalusto hankittu osittain lahjoituksin
 - Kävijämäärä kesäkuukausina 540 nuorta
- Leiritoiminta?
 - Leiritulot: 6370€
 - Leirivuokra: 7300€/kesä
 - Leirien menot: (mm. elintarvikkeet, ohjelma, ISS) 29 000€ + työntekijöiden lisät 900€, km.

Mistä voidaan säästää?

- Kansalaisopisto tai musiikkiopisto?
 - Tuntimäärät jo nyt lähellä valtionosuuden laskelman minimiä,
 - vakituista henkilökuntaa 2,5 + 2,5
 - kurssilaisia n. 3800 + mus.opisto n. 190
 - Muskarit menot n. 3000€, tulot n. 8600€ --> ei säästöä
 - Valtionosuuksien ja tulojen jälkeen kulut kansalaisopisto 198 601€ ja musiikkiopisto 97 247 €
- Museot?
 - Kaupungin museoiden (August Pyölniitun museo ja kotiseutumuseo) kulut vuodessa xxx euroa
 - Työ tehdään pitkälti jo nyt vapaaehtoisten ja kesätyöntekijöiden voimin, kulttuurin työajasta n. 5% ei säästöä
 - Museoiden lakkauttaminen vaatii kokoelmien hallinnan siirron ja konkreettisen muuton vastaanottavalle museolle, mitä tehdään rakennuksille?
 - Museosäätiöt (Sähkömuseumo ja käsityömuseo) eivät ole kulttuuripalveluiden hallinnoimia
 - Kaupungin kanssa yhteistyösopimukset,
 - 20% kulttuurituottajan työajasta + harjoittelijat + kesätyöntekijät

Eri hankkeet?

- IP-kerho 3-6-luokkalaisille
 - Noin 75 lasta/kerta, osana vakituisten nuorisotyöntekijöiden työaika
- Nuorten pajatoiminta tai etsivä nuorisotyö?
 - Kaksi vakituista työntekijää
 - Kontakteja 15-29-vuotiaisiin paimiolaisiin ja sauvolaisiin nuoriin n. 60/vuosi
 - AVI-avustus: n. 50 000€/vuosi, menoja n. 32 000€/vuosi
- PaHaMa
 - 50% määräaikainen työntekijä
 - Kerhoja n 34, n. 450 lasta/vuosi
 - AVI-avustus: n. 80 000€, omavastuu 34 300€. Jatkossa: Avustusmäärän suuruus?
- Uudet hankkeet esim. liikuntaneuvonta tai lukutaitotyö kunnassa
 - Hankkeissa omarahoitus osuudet, mahdollistetaan toiminta, mikä ei ole perustoimintaa
 - Hankerahoitus pienenee ?? Valtion tarkoitus saada osaksi kunnan omaa toimintaa?

Kirjastopalvelut

- Kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. (Laki Yleisistä kirjastoista 5§)
- Yleisen kirjaston tehtävänä on (Laki Yleisistä kirjastoista 6§)

- 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin;
- 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa;
- 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta
- 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon;
- 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan;
- 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Mitä kirjastossa tehdään?

Lakisääteisten palveluiden toteuttaminen on kirjaston tärkein tehtävä.

- Aineiston sisältöjen avaaminen
- monilukutaidon edistäminen
- palvelut kaiken ikäisten keskuudessa
- lasten ja nuorten lukuinnostuksen herättäminen ja tiedonhankintataitojen kehittäminen
 - tiivistä yhteistyötä alueen koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa
 - Kirjasto tarjoaa ohjattuja kirjastokäyntejä, kirjavinkkausta ja tiedonhaun opetusta suunnitelmallisesti esikoululaisista lukiolaisiin.
- Digiopastukset ja laiteopastukset
- Tapahtumat, konsertit ja näyttelyt
- Omatoimikirjasto
- Aineiston lainaus + tilat

Henkilökunta

- kirjasto- ja kulttuurijohtaja (90%)
- 2 kirjastonhoitajaa
- 3 kirjastovirkailijaa
- Kirjastoavustajan tehtäviä hoidetaan määräaikaisten tilapäistyöntekijöiden toimesta
esim. siviilipalveluksen suorittajat, harjoittelijat
- Hanketyöntekijöitä (0 – 40%)

Yhteistyö

- Perusopetuksen ja kirjaston välille on voimassaoleva yhteistyösopimus
- Lukutaidon palikat - Paimion kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteinen toimintamalli lukutaitotyöhön 2023 - 2025
- Vaski-kirjastoilla on yhteinen palvelujärjestelmä sekä yhteiset fyysiset ja sähköiset kokoelmat, joiden kartuttamiseen jokainen jäsenkirjasto osallistuu.
- Paimion osuus Vaski-kuluista on asukasluvun suhteessa 2,63 %.

Paimion kirjasto suhteissa muihin

(kirjastotilastot v. 2023)

	Paimio	Kaarina	Lieto	Masku	Uusikaupunki	Eura
Henkilötyövuodet	6,27	21	11	6	12,3	5,87
Henkilöstökulut / asukas	24,8	29,33	22,15	29,6	33,71	27,45
Toimintakulut / asukas	54,38	61,93	43,91	50,31	60,50	54,8
Lainaus / asukas	18,23	28,60	14,34	17,58	10,68	18,14
Fyysiset käynnit / asukas	7,79	10,44	4,24	4,14	5,01	6,24
Kokoelmat / asukasluku	6,02	4,4	6,47	9,21	6,02	9,14
Taloudellisuus (Henkilöstökulut + aineistokulut) / (fyysiset käynnit + kokonaislainaus)	1,28	1,12	1,51	1,77	2,5	1,51

Aiempi suositus oli 0.8htv/1000 asukasta --> nykyisin palvelutavoite --> Paimiossa olisi siis 9,12 htv

Kulttuuripalvelut

Tavoite:

- Tuottaa kulttuuri- ja taidetapahtumia
- Museo- ja kotiseututyötä sisältäen perinteen taltioinnin ja rakennuskulttuurin vaalimisen.
- Ensisijaista laaja-alainen yhteistyö eri toimijoiden kesken, niin paikallisesti kuin seudullisesti.
- Tasa-arvoisen ihmiskäsityksen mukaisesti erilaiset väestö- ja ikäryhmät huomioidaan palveluita suunniteltaessa.

Henkilökunta:

- Kulttuurituottaja (100%, työtehtäviin sisältyy Lyyli Tuomolan säätiön sekä Paimion Sähkämuseosäätiön liittyviä tehtäviä 20% työajasta)
- Kirjasto- ja kulttuurijohtaja (työajasta n. 10% on kulttuuripalveluiden hallinnossa)
- ~~Opintosihteeri (5%)~~ --> toimistosihteerin supistetun työajan jälkeen ei sihteeriä.

Kulttuuripalvelujen alaisuuteen kuuluvat :

- August Pyölniitun museo ja Paimion kotiseutumuseo (seitsemän museorakennusta ja kaksi varastotilaa) kokoelmineen
- Lisäksi kaupungin kautta hoidetaan Paimion Sähkämuseosäätiön ja Lyyli Tuomolan säätiön ylläpitämän Käsityö museo Miilan toimintaa (kulttuurituottaja, viestintäsuunnittelija sekä kirjasto- ja kulttuurijohtaja)
- Kotiseutuarkisto ja kaupungin taidekokoelma (500 teosta)
- Kulttuurin aalloilla – Kulttuurikasvatussuunnitelman organisointi, Kulttuurikammari-ryhmän toiminta, Järjestöparlamentti ja -foorumi sekä harrastusmessut, Paimio 700 -juhlavuosi
- Muut toimintamuodot mm.
 - Tapahtumat (ml itsenäisyyspäivä, veteraanipäivä ja muut vaihtelevat tapahtumat)
 - Kulttuurimatkojen ja näyttelyiden järjestäminen.
 - Neuvonta erilaisiin hankkeisiin, avustuksiin ja tukiin liittyvissä kysymyksissä.

Paljon kunnissa kulttuuripalveluihin laitetaan rahaa?

Kuntien kulttuuritoiminnan nettokustannusten keskiarvoja vuonna 2022

Tilastollinen kuntaryhmitys	Museopalvelut	Musiikki- palvelut	Taiteen perus- opetus*	Teatteri-, tanssi- ja sirkus- palvelut	Visuaalisen taiteen palvelut	Yleisen kulttuuri- toiminnan palvelut	Yhteensä
Kaupunkimaiset kunnat (n=58)	26,5	12,3	19,7	17,8	1,5	20,1	98,0
★ Taajaan asutut kunnat (n=63)	8,9	3,0	18,7	0,5	0,9	19,1	51,1
Maaseutumaiset kunnat (n=172)	4,7	1,3	9,9	0,2	0,4	16,6	33,1
Manner-Suomi (n=293)	9,9	3,8	13,7	3,8	0,7	17,8	49,8

* Sisältää palveluluokat Taiteen perusopetus ja Taiteen perusopetusta tukeva toiminta.

Lähde: Valtiokonttori

- Paimion kulttuuripalveluiden nettomenot olivat vuonna 2022 11,7€/asukas 2023 11,1€/asukas (sisältäen museopalvelut)

Kirjaston ja kulttuurin muutokset

Säästöt ja muutokset

- Ict-maksut - 5 000€
- Vartiointi - 3 000€
- Asiantuntijapalvelut - 2 500€
- Ei harrastusmessuja - 12 000€
 - Jatkossa vuorovuosin asukasbudjetoinnin kanssa
 - Paimio 700-juhlavuoden tapahtumia v. 2025
- Yliopistoharjoittelijoiden avustus +1 800€
- Myöhästymismaksut + 1 000€
 - Muistutusmaksun korotus Vaski-kirjastoissa
- Vakinaisen henkilöstön palkkojen muutokset: - 33 000€
 - Henkilökohtaisten lisien tarkistukset
 - Lomarahaan vaikuttavia palvelusvuosikorotuksia
 - Työkokemuselisien korotukset
 - Osa palkasta 2024 talousarviossa hankkeen kustannuspaikalla

Uudet toimintalisäykset

- Eteiskirjastot päiväkoteihin +3 200€
 - Aineistolisäys lastenkirjoihin
- Lukutaitotyö Paimiossa –hanke + 18 000€
 - Omarahoitus osuus 30%?
 - Kaikenikäisten keskuudessa, Pääpaino kouluissa- ja varhaiskasvatuksessa sekä ikäihmisissä
 - Määräaikainen 100% työntekijä lukutaitotyöhön
 - Hallitusohjelman tavoite: Lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan. Jatketaan lukutaitostrategian toimeenpanoa ja laajennetaan Lukuliikettä, jonka tavoitteena on kaikenikäisten lukutaidon edistäminen.
- Kirjasto/kulttuurikassit 2-vuotiaille ja 65-vuotiaille
 - Hankeavustus, omarahoitus 30 %, ei palkkakuluja **+2100€**
- Kotiseutumuseon 20 vuotta vanhan näyttelyn uudistus
 - Hankeavustus, omarahoitus 30 % **+3000€**
 - Määrä- ja osa-aikainen työntekijä

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut yht.

* Ulkoiset toimintatuotot ja -kulut

Kirjaston ja kulttuurin osuus koko kaupungin toimintakatteesta v. 2023 on 2,29%

TALOUSARVIO	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA24/TA25 muutos-%
Toimintatulot	25 000	38 000	81 000	+112,2%
Toimintakulut	-538 000	-614 000	-714 000	+15,3%
Toimintakate	-513 000	-576 000	-633 000	+9,8%
Investoinnit		25 000	10 000	

VAPAA-AIKAPALVELUT:

Perusnuorisotyö (2.2htv)

- Avoin nuorisotyö
- Mopotallitoiminta
- IP-hanke 3-6-luokkalaisille, AVI-avustus 5/25 asti
- Leirit- ja retket, tapahtumat
- Sometyö
- Nuorisovaltuusto-toiminta
- Alueellinen nuorisotyön kehittämishanke

Etsivä nuorisotyö ja pajatoiminta (2.8htv)

- 15-29-vuotiaat nuoret, joilla ei opiskelu- tai työpaikkaa
- Parkki-toiminta
- AVI-avustus 3/25 ja 12/24 asti

Hyte-palvelut (1.8htv)

- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Voimaa Vanhuuteen-ohjelma
- Ystäväpiiritoiminta
- Hyvinvointitapahtumat ja -viikot
- Vapaaehtoistyön koordinointi
- Varha-yhteistyö, yhdyspinnat (mm. väkivallan ehkäisy, terveellisten elämäntapojen ja mielen hyvinvoinnin edistäminen)
- Järjestöfoorumi ja -parlamentti
- Vanhus- ja vammaisneuvosto

Koulunuorisotyö (1.2htv)

- AVI-avustus 11/25 asti

PaHaMa-hanke (0.5htv)

- Suomen Harrastamisen Malli
- AVI-avustus 7/25 asti

Liikuntapalvelut(1.7htv)

- Liikkumaan aktivointi
- Peuhis, Reenis ja Nuoris -toiminnot
- Voitas-ryhmät
- Soveltava liikunta
- Wertaisliikuttaja-toiminta
- Liigguu-leikkipuistojumpat
- Liikuntavälinelainaamo
- Tapahtumat, kilpailut
- Seurafoorumi ja -parlamentti
- Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja koulun kanssa (Liikkuvat-kokonaisuus)
- Rajattomasti Liikuntaa-kuntakumppanuus
- Liikuntapaikkojen vuorojako, koordinointi, laskutus
- Liikuntapaikkarakentamisen asiantuntijuus / hankkeet
- Liikuntaneuvonta-hankehaku

Uimahalli Solina ja kuntosali Kolina (5.0htv)

Muut, mm.

- Suomi100-rahasto
- EPT-rahasto ja EPT-ryhmä
- Hyte-, liikunta-, soveltavan liikunnan ja nuorisotuet

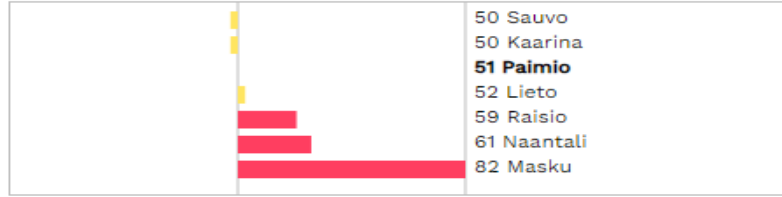
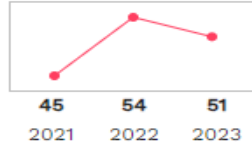
Hyte-kerroin sen kertoo...

- Hyte-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.
- Lisäosuuden suuruus määräytyy kahden indikaattoreiden perusteella.
 - **Prosessi-indikaattori** kuvaa kunnan tekemää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä
 - **Tulosindikaattori** kuvaa väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa

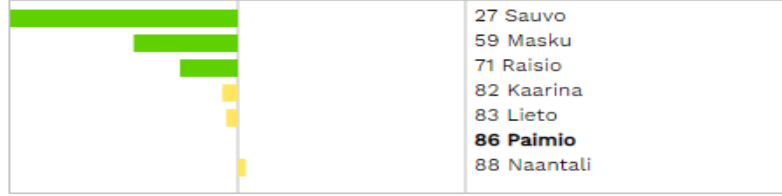
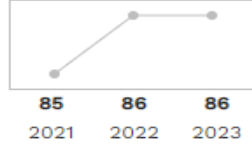
Tulosindikaattoreiden keskiarvo
(HYTE-kerroin)
(P) (HYTE-K)

-5.56

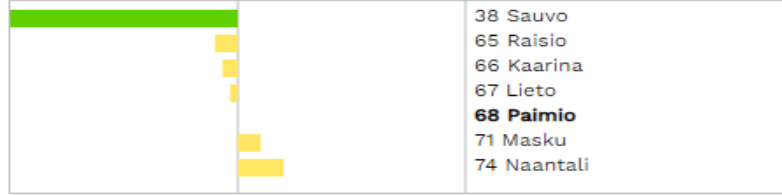
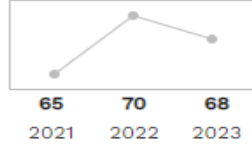
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)
(P) (HYTE-K)

0.00
→

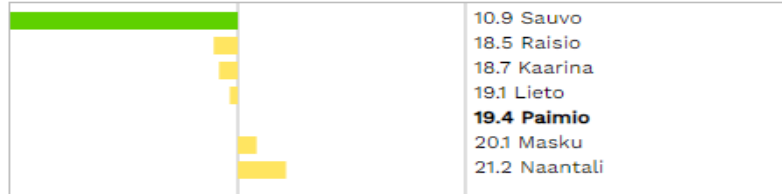
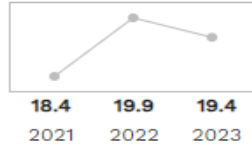
HYTE-kerroin, 0 - 100
(P) (HYTE-K)

-2.86
→

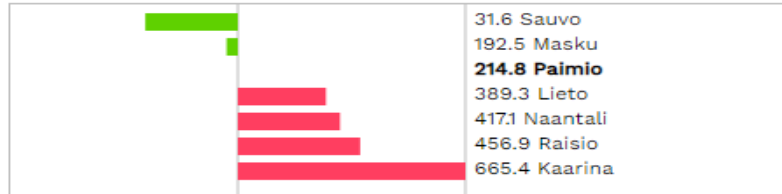
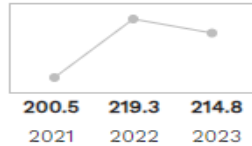
HYTE-kerroin euroa / asukas
(P) (HYTE-K)

-2.51
→

HYTE-kerroin, 1 000 euroa
(P) (HYTE-K)

-2.05
→

- Tulosindikaattoreiden keskiarvo 51, Paimiolla on parantamisen varaa
- Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo 86
- Hyte-kerroin 68
- Hyte-kerroin euroa/asukas 19,4

Vapaa-aikapalvelut 2025:

- PaiNuva: 20-vuotta (+3570€)
- Uimahalli Solina ja kuntosali Kolina: 50-vuotta (+1500€)
- Kouluvaari- ja mummotoiminta käynnistyy
- Monialainen nuorten palvelupiste-toiminta alkaa 1.1.2025
- Liikuntaneuvonta-hanke käynnistyy 1/2025 (+3000€)

Yhteensä: 8070 euroa

- Sekä investointiraha 70 000€ sisäliikuntahallin liikuntavälineisiin ja kalusteisiin

Nuorisovaltuuston 20v. juhlavuosi

Paimion nuorisovaltuusto on perustettu helmikuussa 2005 ja toiminta täyttää ensi vuonna 20 vuotta. Nuorisovaltuusto anoo budjetin korotusta 7000 euroon. Nykyinen budjetti on 3570€. Nykyinen budjetti ei riitä kaikkien tapahtumien järjestämiseen ja kulujen kattamiseen.

Tapahtumia, joita on jäänyt järjestämättä rahan puutteen takia:

- Vesidisco
- Grillaaminen
- Yönuokkari
- Teemaillat
- Illallinen taivaan alla

Ensi vuonna on Paimio 700v-juhlavuosi ja Paimion Nuorisovaltuuston 20v-juhlavuosi, jonka takia haluamme panostaa tapahtumiin erityisesti. Haluamme järjestää useita tapahtumia, joista osa olisi uusia, esimerkiksi nuorten leffayö, 20v.-juhlat. Haluamme myös tehdä kansainvälistä yhteistyötä muiden maiden valtuustojen kanssa, kuten Viron. Olemme lisäksi mukana järjestämässä tapahtumia kaupungin ja seurakunnan kanssa.

Suunnitelmissa on myös nuorisovaltuuston toiminnan kehittäminen ja näkyvyyden parantaminen. Haluamme esimerkiksi hankki edustustuotteita, kuten tarroja, joita voidaan jakaa tapahtumissa. On tärkeää lisätä näkyvyyttä, jotta nuorisovaltuustossa on tulevaisuudessakin aktiivisia jäseniä. Järjestämme vaikuttamispäivän, jossa esittelemme nuorisovaltuustoa ja kerromme vaikuttamismahdollisuuksista.

Vapaa-aikapalvelut/säästömahdollisuudet

- HYTE-työ:
 - AsBu: Budjetointi 10 000€/HYTE + Unto Vainion perintörahastosta 10 000€
 - Jatkossa AsBu ja Harrastusmessut vuorovuosina
 - Ei voida järjestää, mm. vapaaehtoisten palkitsemista
- Nuorisopalvelut:
 - Mopotallitoiminta:
 - Ohjaajan palkkakustannukset: -1000€
 - Leirit (3 kpl) Karunan Kalliorannassa
 - Kuljetus- ja ostopalvelukustannukset: -3200€
 - Leirimaksun korotus: +500€

Leirien kustannukset/Kallioranta

Kesäkuu

Leiri 1	4.-7.6.	leiriläisiä 30
Leiri 2	10.-13.6.	leiriläisiä 30
	Yht.	60 lasta + 13 kesätyöntekijää
Tulot yhteensä:		3955,00€

Menot:

• Kuljetukset	836,36€
• Elintarvikkeet	6730,14€
• Keittiöpalvelut	3671,20€
• Pakettiauto, vuokra	1201,61€
• Toiminta/ohjelma	4341,10€
Menot yhteensä:	16 430,41€

Leirin hinta: 70€/lapsi (todellinen hinta n. 400€/lapsi)

Elokuu

Leiri 3	30.7.-2.8.	leiriläisiä 35 + 13 kesätyöntekijää
Tulot yhteensä:		2415,00€

Menot:

• Kuljetukset	418,18€
• Elintarvikkeet	2868,35€
• Keittiöpalvelut	2107,06€
• Pakettiauto, vuokra	1287,10€
• Toiminta/ohjelma	5965,88€
Menot yhteensä:	12 646,57€

Tulot: 6 370€

Menot: 29 076€ + leirivuokra 7 300€/kesä

+ työntekijöiden lisät n. 900€ + km ja leirivapaat

Vapaa-aikapalvelut/säästömahdollisuudet

- Liikuntapalvelut:
 - Hinnankorotukset:
 - Salivuokriin korotus yksityiset, yritykset, liiketoiminta, Paimion ulkopuoliset yhdistykset -kategoriaan +2200€
 - Reenis-vuorot vain Paimiossa, kuljetusten säästö noin -600€
 - Lasten liikuntapäivien hinnankorotus 10€/krt->12€/krt + 160€
- Uimahalli Solina ja kuntosali Kolina
 - Hinnaston tarkistus arvolisäveromuutoksen (10%→14%) myötä toimintavuonna 2025
 - Nykyisillä resursseilla ei voida järjestää säännöllistä ohjattua kuntosalitoimintaa

Vähennykset: -4800€

Tulot: 2860€

Huom. Säästöt loppuvuonna 2024: 27 000€ + hinnankorotukset 3800€

Vapaa-aikapalvelut/säästömahdollisuudet

Hinnankorotukset (Kaupunginhallituksen päätös):

- Salivuokriin korotus, pl. paimiolaisten seurat ja järjestöt, joille salit edelleen maksuttomat!

	PAIMIO	LIETO	KAARINA	EURA
yksityiset	11,55-19,25	35-50	15-25	salin tason/koon mukaan 120€ – 220€/h/toimintakausi
yrietykset	16,5-27,5			
liiketoiminta	27,90-46,5			
ulkopuoliset yhdistykset	11,55-19,25	35-50	15-25	
Muut		Aikuisille maksulliset vuorot		Aikuisille maksulliset vuorot

Vapaa-aikapalvelut/säästömahdollisuudet

SOLINA JA KOLINA

- Tämän hetkiset toiminnot on ”maksimoitu” tämän hetkisiin henkilöresursseihin
 - Uimahallissa oltava aina kaksi työntekijää paikalla
 - Ohjaustilanteissa oltava kolme, jos halli on auki yleisölle

	AUKIOLOA h/vko	ASIAKASMÄÄRÄ	KOULUJEN UIMAOPETUS	VESIJUMPAT	MUUT TOIMINNOT
Nykytila, 5 htv	80h/vko, Auki 7 pvää vkossa	n. 2500 asiakasta/vko	8-10h/vko (290h/vuosi)	5 krt/vko+2 krt/vko opisto	La aamun uimakoulu+ su aamun vauvauinnit (yrittäjä), ei kuntosaliohjausta

Tammikuu 2024	Helmikuu 2024	Maaliskuu 2024	Huhtikuu 2024	Toukokuu 2024	Kesäkuu 2024 (auki 19.6. asti)
9 465 kävijää	10 685 kävijää	10 497 kävijää	9 359 kävijää	5 849 kävijää	3 383 kävijää

Vapaa-aikapalvelut/säästömahdollisuudet

SOLINA JA KOLINA

- Tämän hetkisillä resursseilla, jos halutaan säästöä tai kuntosaliohjausta Kolinaan, niin vaihtoehtoja
 - Poistetaan sunnuntaiukiolo, jonka seurauksena
 - Säästö sunnuntailisissä n. 10 000€
 - tulomenetyt vauvauinneissa ja asiakasmaksuissa n. 36 000€
 - ei voida toteuttaa vauvauintia, mutta saadaan ohjaajaresurssia viikolle
 - Suljetaan allastila jonain/ joinain päivinä aiemmin, jolloin pärjätään kahden työntekijän voimin ja saadaan ohjausresurssi kuntosalille
- Kuntosaliohjaus on mahdollista toteuttaa ostopalveluna esim. kerran viikossa, kuten AsBun kautta syksyllä 2024, mutta tämä vaatii lisäresurssia.

Vapaa-aikapalveluiden hankkeet

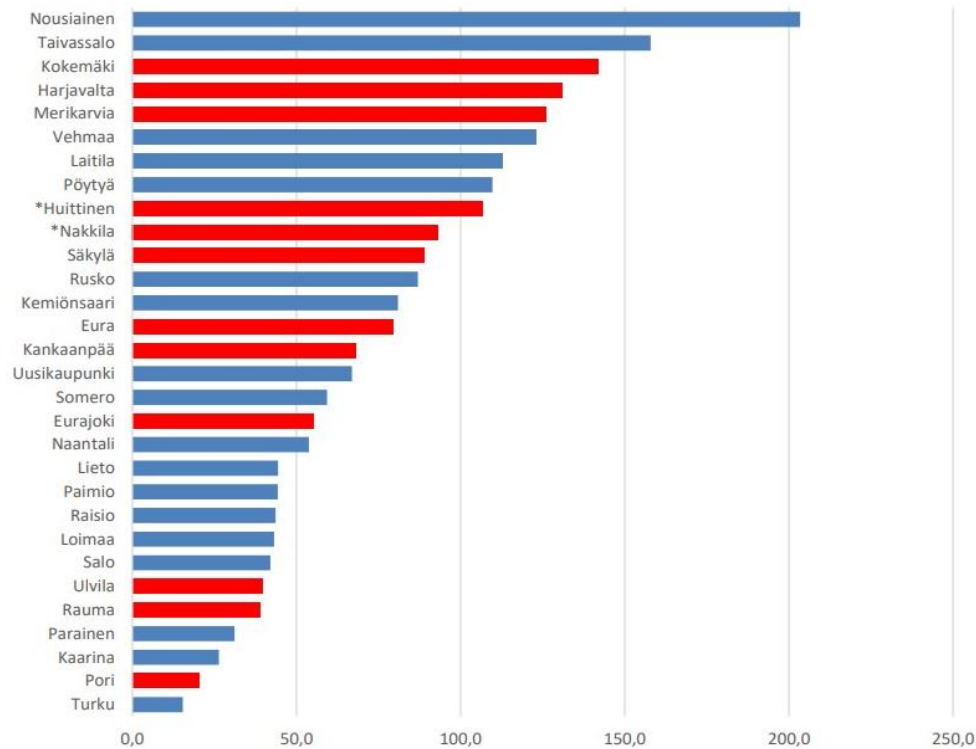
Hanke:	AVI-avustus:	Paimion kaupungin osuus:
Etsivä nuorisotyö (1.3.25)	25 000€	n.16 000€ (25%)
Nuorten pajatoiminta (31.12.24)	25 000€	n.16 000€ (25%)
PaHaMa (31.7.25)	80 000€	n. 35 000€ (30%)
Koulunuorisotyö (31.11.25)	35 000€	n. 4000€ (10%)
IP-nuokkari (31.5.25)	5 200€	n. 600€ (10%)
Liikuntaneuvonta (hakuaika 10.9-15.10.25)	10 000€	n. 3000€ (40%)
Yhteensä:	180 200€	n. 74 600€

NuortenTupa (Etsivä nuorisotyö ja nuorten paja)

- Tarkoituksena tavoittaa palveluiden ulkopuolelle jääneet 15-28-vuotiaat paimiolaiset ja sauvolaiset nuoret
- Etsivä nuorisotyö
 - Yksilö- ja ryhmäohjausta, kenttätö, välkkäkahvilatoiminta, yhteistyö eri viranomaisten kanssa, sometyö, työskentely mamu-nuorten kanssa.
 - AVI:n avustuksen määrä vaihdellut: 27-30 000€/kausi
 - Yhteydenotot nuoriin: n. 45 nuorta/kausi
 - 93% Suomen kunnista sai valtioavustusta etsivään nuorisotyöhön v 2021
- Nuorten pajatoiminta
 - Pajajakso: mm. kädentaitoja, liikuntaa, kulttuuria, kierrätystä, työnhakua, tutustumiskäyntejä.
 - Koulutus sopimus tai työkokeilu, nupa-sopimus
 - AVI:n avustuksen määrä vaihdellut: 24-30 000€/kausi
 - Pajalla olleet nuoret: 8-23 nuorta/kausi
 - Pajatoimintaa tuotti 80% Suomen kunnista valtioavustuksella vuonna 2021
 - [Raportti: Nuorten palautekysely \(webropolsurveys.com\)](https://webropolsurveys.com)

Lounais-Suomen alueen nuorten elinolokatsaus 2023 (avi.fi)

Etsivän nuorisotyön avustus € yhtiä kunnan 17-24 -vuotiasta kohden vuonna 2022

Kuvio 5. Etsivään nuorisotyöhön saadut avustukset euroina kaikkien osallisten kuntien kesken jaettuna ja suhteutettuna kunnan 17-24 -vuotiaisiin nuoriin. *Nakkilan kunnassa ja Huittisten kaupungissa etsivää nuorisotyötä toteutettiin vuoden 2021 avustuksilla. (AVI-avustukset 2023)

Taulukko 1. Nuorten työpajojen saamat avustukset vuodelle 2022 kunnittain. (AVI-avustukset 2023)

Avustukset nuorten työpajatoimintaan vuodelle 2022			
Kunta	Avustus (€)	Kunta	Avustus (€)
Eura	55 000	Aura	27 000
Eurajoki	30 000	Kemiönsaari	40 000
Harjavalta	60 000	Laitila	45 000
Huittinen	60 000	Lieto	160 000
Kankaanpää	145 000	Loimaa	75 000
Kokemäki	45 000	Mynämäki	45 000
Nakkila	60 000	Naantali	55 000
Merikarvia	15 000	Paimio	30 000
		Parainen	70 000
		Raisio	105 000
		Salo	115 000
		Somero	40 000
		Turku	425 000
		Uusikaupunki	50 000
Satakunta	985 000	Varsinais-Suomi	1 282 000
Lounais-Suomi yhteensä 2 267 000 euroa			

PaHaMa-hanke (Paimion Harrastamisen Malli)

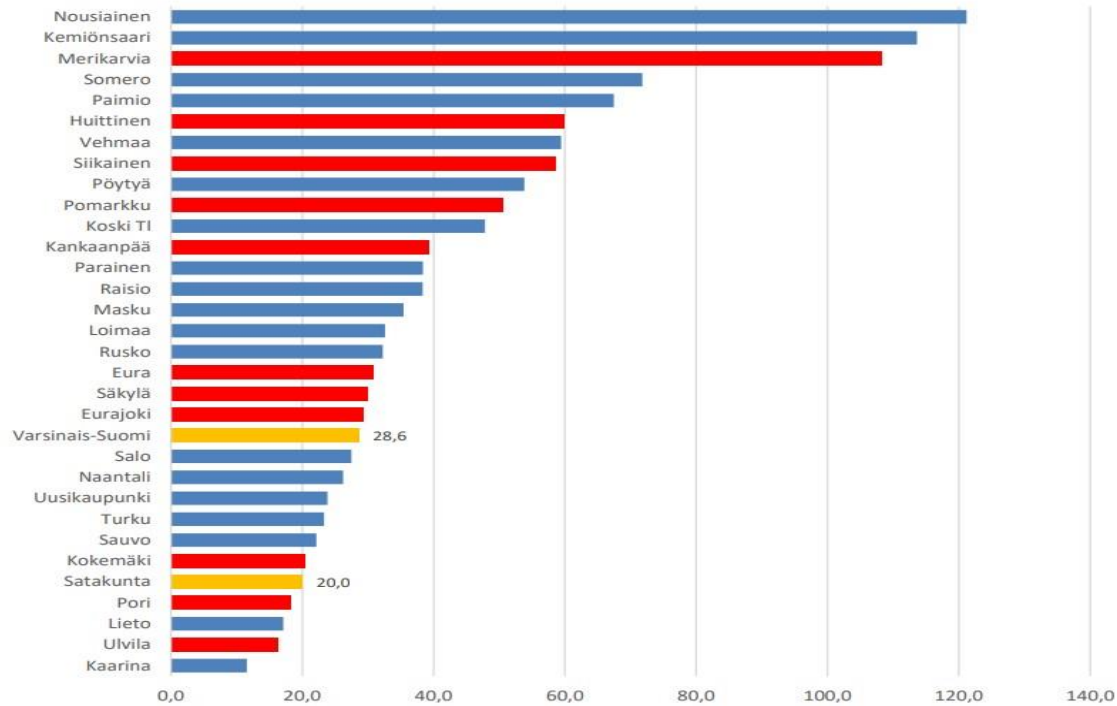
- Hankkeen tarkoituksena:
 - tarjota lapsille ja nuorille mielekäs ja maksuton harrastus koulupäivien yhteyteen
- AVI:n avustusta:
 - 100 000€ - 80 000€ (syksy 2021 - kevät2025)
- Kerhojen määrä:
 - 33-44kpl/kausi
- Osallistuneet lapset ja nuoret:
 - 332-445hlöä/kausi

Koulunuorisotyö

- Nuorisotyötä kaikille! 1.3.23-31.10.24 (52 000€ + omavastuu 10%)
- Nuorisotyötä kaikille jatkuu! 1.12.24-31.11.25 (35 000€ + omavastuu 10%)
- Hankkeen tavoitteena:
 - Nuorten kasvun, kehityksen ja yksilöllisyyden tukeminen sekä nuorten sosiaalinen vahvistaminen mm. pienryhmätoimintojen, tukioppilastoiminnan, välitunti- ja kahvilatoiminnan ja tapahtumien avulla.
 - Edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, keskinäistä kunnioitusta ja kestäväää kehitystä opetus- ja kulttuuriministeriön strategian mukaisesti.
 - Edistää nuorten kouluun kiinnittymistä, ehkäistään pitkittyneitä poissaoloja ja tuetaan nuorten palaamista kouluun pitkien poissaolojen jälkeen.
 - "Meidän koulu" -ajatuksen juurruttaminen isoon yhtenäiskouluun. Jotta koulu voi tuntua nuorille omalta yhteisöltä, on heidän ääntään kuultava koulun arjessa. Nuorille pitää olla tarjolla matalan kynnyksen aikuinen, joka tuo turvaa ja keskusteluapua pieniinkin ongelmiin, ja on nuorten saatavilla koulupäivien aikana.

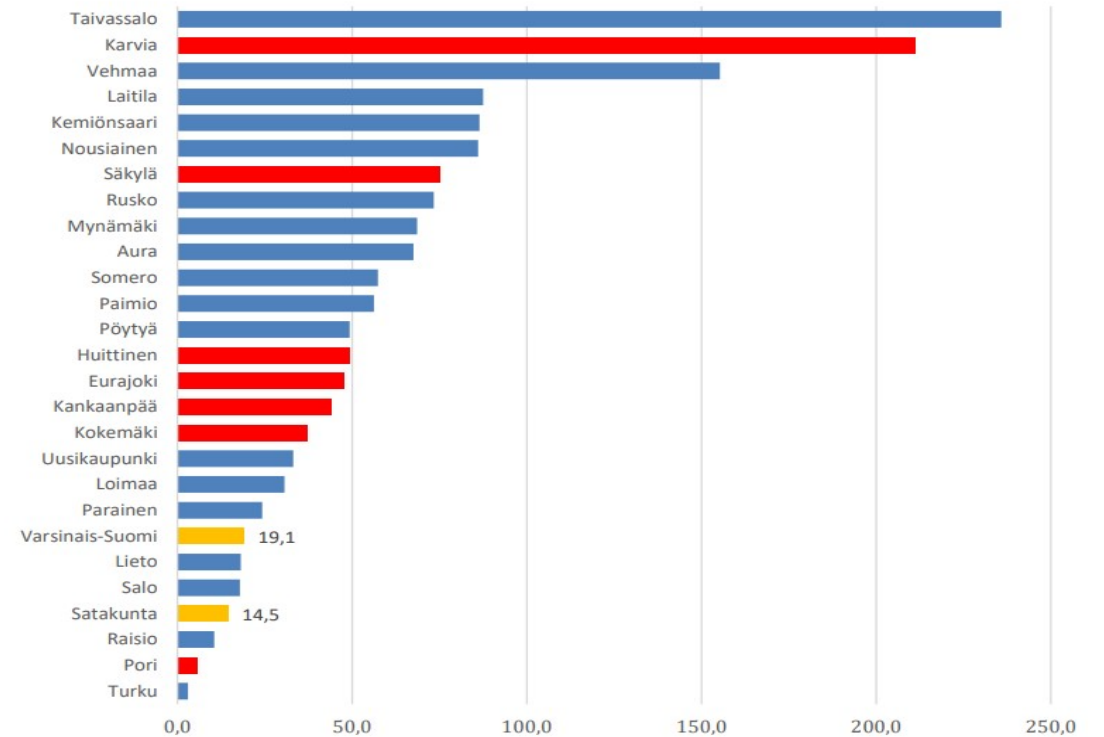
Lounais-Suomen alueen nuorten elinolokatsaus 2023 (avi.fi)

Harrastamisen Suomen mallin avustuksen määrä (€) suhteutettuna kunnan 7-15-vuotiaisiin vuonna 2022

Kuvio 7. Harrastamisen Suomen mallin avustukset vuonna 2022 suhteutettuna kunnan 7-15 -vuotiaiden määrään. (AVI-avustukset 2023)

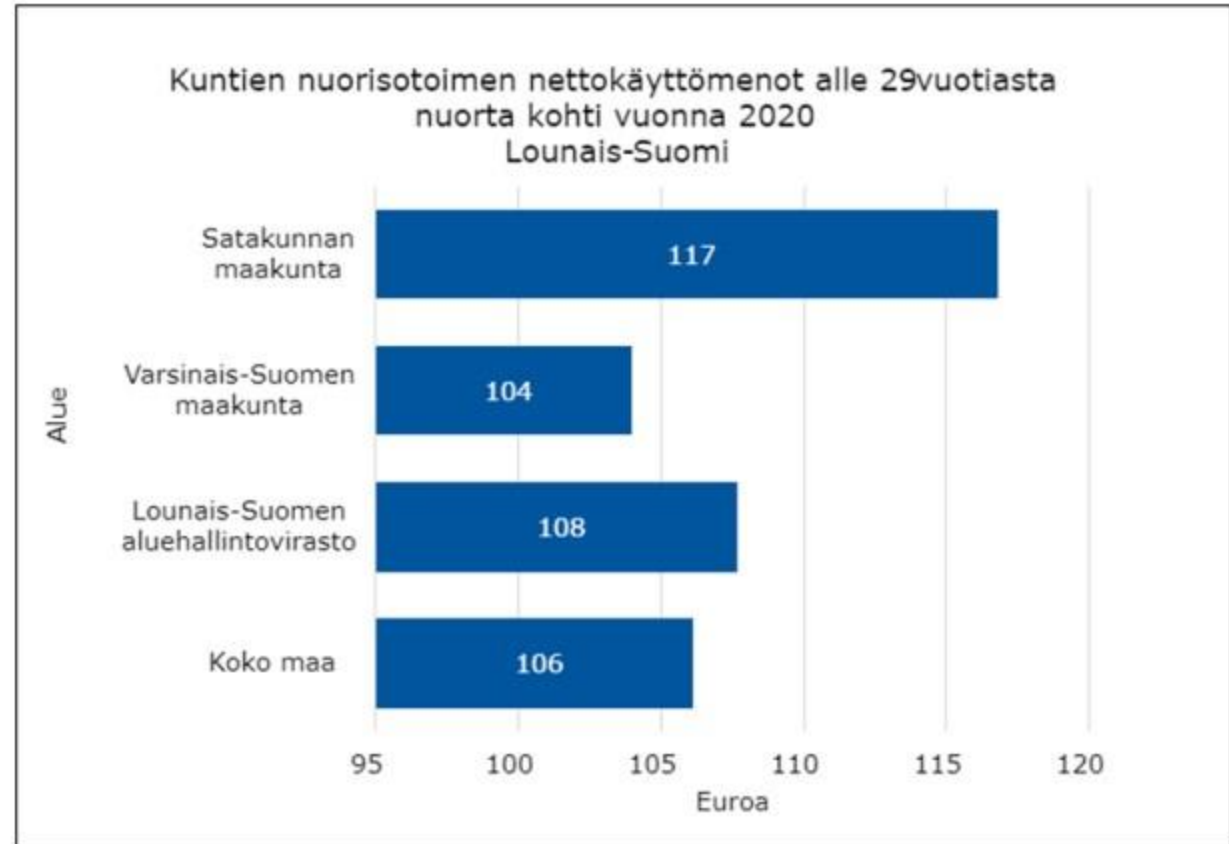
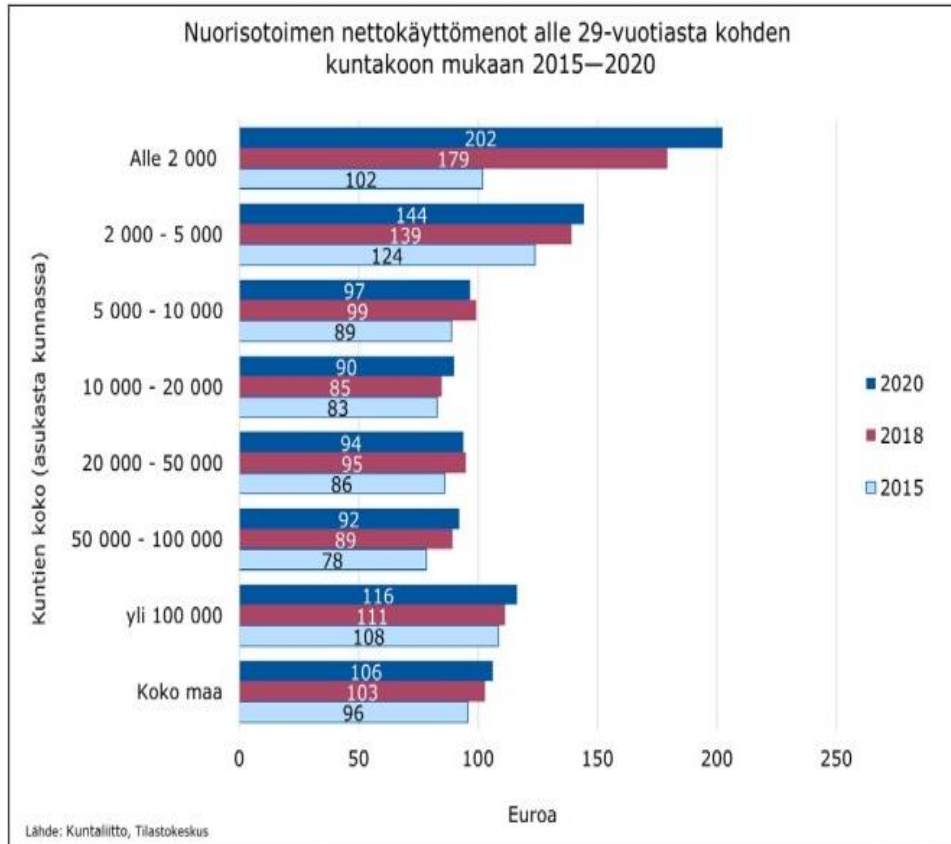
Koulunuorisotyön avustus € yhtä kunnan 12-18 -vuotiasta kohden vuonna 2022

Kuvio 8. Koulunuorisotyön avustukset vuonna 2022 suhteutettuna kunnan 12-18 -vuotiaiden määrään. (AVI-avustukset 2023)

Nuorisotoimen nettokäyttömenot alle 29-vuotiasta kohden 2015-2020

Paimio 81€/nuori (2021)

Liikuntaneuvonta

- Liikuntaneuvonnan edistäminen ja liikkumattomuuden vähentäminen on nostettu esiin hallitusohjelmassa.
- Varhan tavoite:
 - Vuonna 2025 kaikissa Varsinais-Suomen kunnissa on liikuntaneuvontaa
- Suomi Liikkeelle- hankerahoitushaku 10.9.-15.10.2024
 - Tavoitteena käynnistää ja kehittää eri ikäisten ihmisten liikuntaneuvontaa ja palvelupolkujen rakentamista eri ikä- ja kohderyhmille
 - Kiinnitetään huomiota liian vähän liikkuvien liikunnallisen elämäntavan sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen.
 - Palvelupolussa voivat olla mukana mm. Hyvinvointialue, liikuntapalvelut, varhaiskasvatus, perusopetus, yhdistykset, srk..
 - Avustuksen käyttöaika: 1.1.-31.12.2025
 - Omavastuuosuus (40%): 4000 euroa, joista Sauvon kunnan osuus 1000€
 - Kohderyhmä: Liian vähän liikkuvat työikäiset
 - Yhteinen hakemus Sauvon kanssa
 - Liikuntaneuvontaa Sauvossa 1pvä/kk, Paimiossa 3pvä/kk

Vapaa-aikapalvelut (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, liikunta- ja nuorisopalvelut yhteensä)

* Ulkoiset toimintatuotot ja -kulut

* Vapaa-aikapalveluiden osuus koko kaupungin toimintakatteesta v. 2023 on 3,42%

TALOUSARVIO	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA24/TA25 muutos-%
Toimintatulot	302 000	430 000	411 000	-4,4%
Toimintakulut	-1 010 000	-1 086 000	-1 079 000	-0,6%
Toimintakate	-709 000	-657 000	-699 000	1,8%
Investoinnit			70 000	

Paimion opisto (kansalaisopisto)

- Vapaan sivistystyön oppilaitos
- Hyvinvointia ja elinikäistä oppimista kaiken ikäisille
- Vapaamuotoista harrastustoimintaa
- Mahdollisuus saada opiskelusta opintopisteitä
- Valtion tuen ansiosta edulliset kurssimaksut
- Koko lukuvuoden kestäviä kursseja sekä lyhytkursseja mm. liikunnassa, kielissä, musiikissa, tanssissa, käden taidoissa, kotitaloudessa, tietotekniikassa
- Luentoja, konsertteja, näyttelyitä, teatteriesityksiä, tapahtumia
- Lähiopetusta Paimion ja Sauvon alueella, etäopetusta koko Suomen alueella
- Henkilökunta: rehtori, toimistosihteeri 70 %, päätoimiset musiikin ja liikunnan suunnittelijaopettajat, 50-60 tuntiopettajaa
- Tuntimäärä noin 5300 tuntia/vuosi, kurssilaisia noin 3800/vuosi

"Euron sijoitus opistoon tuottaa 3-5 euron hyödyn"

PAIMIO

Paimion opisto (Musiikkiopisto)

- Taiteen perusopetusta (TPO) musiikissa laajan oppimäärän mukaan.
- TPO = kouluajan ulkopuolella järjestettävää, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua taideopetusta, joka on tavoitteellista, pitkäjänteistä, laadukasta ja kohtuuhintaista
- **Tavoitteet musiikissa:**
 1. antaa valmiuksia ilmaista itseään musiikin keinoin
 2. antaa musiikillista yleissivistystä
 3. antaa valmiuksia jatkaa musiikkiopintoja muilla koulutusasteilla, vaikka ammatiksi asti
- Opetussuunnitelma: perusteet Opetushallitukselta, järjestäjä hyväksyy

Paimion opisto

Tehdyt säästöt:

- opetustuntien vähennykset, säästöt yhteensä 7 600 € mutta siksi 203 tuntia vähemmän opetusta (vähemmän mm. lyhytkursseja ja musiikin yksilöopetusta), pois myös kurssimaksutuloista
- yhteiset kurssit muiden opistojen kanssa, säästöä tuntipalkoissa 2 400 €
- asiantuntijapalkkiossa säästöä 1 000 €, pidetään vähemmän luentoja tai päätoimiset opettajat pitävät ne
- palkkojen sivukuluissa säästö 1 800
- opinto-ohjelman painatuskuluissa säästettiin 1 000 €, koska saatiin edullinen hinta
- laskujen lähetys kurssilaisille sähköpostitse, säästyy 2 000 €
- mus.opiston kalustorahoista pois 4 000 €, jätetään uusimatta huonokuntoisia vuokrasoittimia ja soitinkoteloita, ei hankita opettajille tabletteja sähköisiin opintokirjoihin ja portfolioihin siirtymistä varten, ei hankita musiikkiteknologista välineistöä musiikin teoriaopetusta tukemaan
- sellonsoiton tuntiopettajaa ei tarvita koska apulaisrehtori opettaa, säästö n. 10 000€ / vuosi

Paimion opisto

Tehdyt tulonlisäykset:

Kansalaisopisto

- suunnittelijaopettajilla täysi opetusmäärä
- kurssit pyritään saamaan maksimaalisen täyteen, lyhytkurssien hintojen nosto, myyntipalvelukursseja yrityksille ja yhdistyksille

Musiikkiopisto:

- maksuihin 5 € materiaalimaksu, tulonlisäys 350 €
- maksullisia pop up –muskareita Paimiossa ja Sauvossa, tulonlisäys n. 100 €
- muskariryhmät täyteen, pari- ja ryhmäopetusta

Paimion opisto

Tulot:

- kansalaisopiston kurssimaksut 90 000 € ja musiikkiopiston + musiikkileikkikoulun lukukausimaksut 66 000 €
- tuet ja avustukset kansalaisopistolle (esim. Opintoseteli) yht. 12 000 €
- Sauvon maksama kuntaosuus kansalaisopistosta 19 000 € ja musiikkiopistosta 23 000 €
- valtionosuudet kansalaisopistolle 248 911 € ja musiikkiopistolle 199 367 € (v.2024)

Menot:

- palkat kansalaisopisto 313 452 € ja musiikkiopisto 267 942 € + sivukulut
- opinto-ohjelman painatus n. 4 000 €, josta osan kustantavat kirjasto, kulttuuripalvelut ja vapaa-aikapalvelut

Paimion opisto

Mistä voidaan säästää / saada lisätuloja?

Musiikkiopisto

- ei hankita omia musiikkiteknologisia laitteita vaan selvitetään yhteistyön mahdollisuutta Varsinais-Suomen kansanopiston kanssa
- kalustorahasta pois vielä lisää?
- maksullisia pop up –muskareita, tulot noin 50 e / kerta
- lukukausimaksujen nosto (viimeksi nostettu v. 2023)

Kansalaisopisto

- lisää yhteistyökursseja muiden opistojen kanssa, jolloin palkkakustannukset jaetaan
- Sauvon Yhteistalossa ei enää kudontaa, säästö vuokrakuluissa 800 € / vuosi
- tuntiopettajien matkakuluissa säästäminen siten että palkataan vain mahdollisimman läheltä tulevia opettajia

Paimion opisto

Varhaisiän musiikkikasvatus eli musiikkileikkikoulu eli muskari

- TPO:n musiikin alaan kuuluvaa, mutta siihen vapaavalintaisesti sisältyvää musiikinopetusta
- koulutuksen järjestäjä voi päättää järjestääkö varhaisiän musiikkikasvatusta
- sisältyy opetussuunnitelmaan, jonka perusteet Opetushallitukselta
- lasketaan mukaan opetustuntiperusteisen valtiosuuden tunteihin

NYT:

*Paimiossa 8 ryhmää (lapsia yhteensä 41), Sauvossa 1 (lapsia 7)

*opetustunteja yhteensä 7,33 / viikko

*kolme opettajaa, joista kaksi viranhaltijoita ja yksi päätoiminen opettaja

JOS MUSKARIA EI OLISI:

*säästöä tulisi vain päätoimisen opettajan tunneista n. 2 700 € / vuosi

*lukukausimaksutuloja jäisi saamatta n. 8 000 € / vuosi

*jäisi toteuttamatta yksi harvoista alle kouluikäisille lapsille tarkoitetuista harrastuksista

Muskarin hyötyjä ja pehmeitä arvoja: edistää tutkitusti lasten aivojen, aistien, kielen, motoriikan ja tunne-elämän kehittymistä, edistää uusien pikkulapsiperheiden kotiutumista, lapsi+aikuinen -ryhmissä antaa mielekästä ja myönteistä yhteistä tekemistä lapselle ja aikuiselle

Paimion opisto

Lukukausimaksujen vertailu

	Paimion Mus.opisto	Salon musiikkiopisto	Turun Konservatorio ja mus.opisto	Musikinstitut Arkipelag	Vakka-Suomen mus.opisto
TPO pääaine 30 min	186	190	338	255	240
TPO pääaine 45 min	256	240	338	290	240
Otetaanko ulkopaikka-Kuntalaisia TPO-paikalle	Kyllä 485	ei	Kyllä 338 + 1 350		600 / 800 (30 / 45 min)
Muskari 30 min	74	125	146	105	80
Muskari 45 min	92	125	146	130	100
Otetaanko ulkopaikka-Kuntalaisia muskariin	kyllä	Kyllä, jos ryhmässä on vapaita paikkoja	Kyllä		

Paimion opisto yhteensä

* Ulkoiset toimintatuotot ja -kulut

Paimion opiston osuus koko kaupungin toimintakatteesta v. 2023 2,22%

TALOUSARVIO	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA24/TA25 muutos
Toimintatulot	219 000	217 000	207 000	- 4,7 %
Toimintakulut	-759 000	-738 000	-764 000	3,5%
Toimintakate	-540 000	-521 000	-557 000	7,0%

Yhteistyössä toteutettavat uudet palvelut

- Yhteinen vapaa-aika + kirjasto/kulttuuri+ Paimion opisto toimistosihteeri 50%
 - Paimion opiston opistosihteerin tehtävä on ollut täytettynä vain 50%
 - Määräaikainen yhteinen toimistosihteeri 50%
 - Päätehtävä palveluiden ja tapahtumien **markkinointi- ja viestintä**
 - Ilmoittautumisten vastaanotto + muut toimistotyöt
 - Asiantuntijoiden työaika vapautuu suunnitteluun ja palveluiden toteutukseen
 - Budjetoitu Paimion opiston kustannuspaikalle, mutta työ jakautuu kaikille osa-alueille ja kulut jyvittyvät sovitun työnjaon mukaisesti
 - Menot 15 000€ + sivukulut

Hyvinvointilautakunta investoinnit 2025

- Kirjaston hyllyjen uudistaminen 10 000€
- Sisäliikuntahallin liikuntavälineisiin ja kalusteisiin 70 000€

Investoinnit yhteensä 80 000€

Hyvinvointilautakunnan tulot ja menot

- Talousarviossa **EI NÄY tuloina** valtionosuuksia, joita Paimio saa peruspalveluiden järjestämiseen (laskennalliset perusteet)

- Nuorisotyö 51 090€
- Liikuntatoimi 133 656€
- HYTE-lisäosa 200 000€
- Taiteen perusopetus opetustuntiperusteinen (musiikkiopisto) 199 367€
- Vapaan sivistystyö (kansalaisopisto) 248 911€

YHTEENSÄ: 833 024€

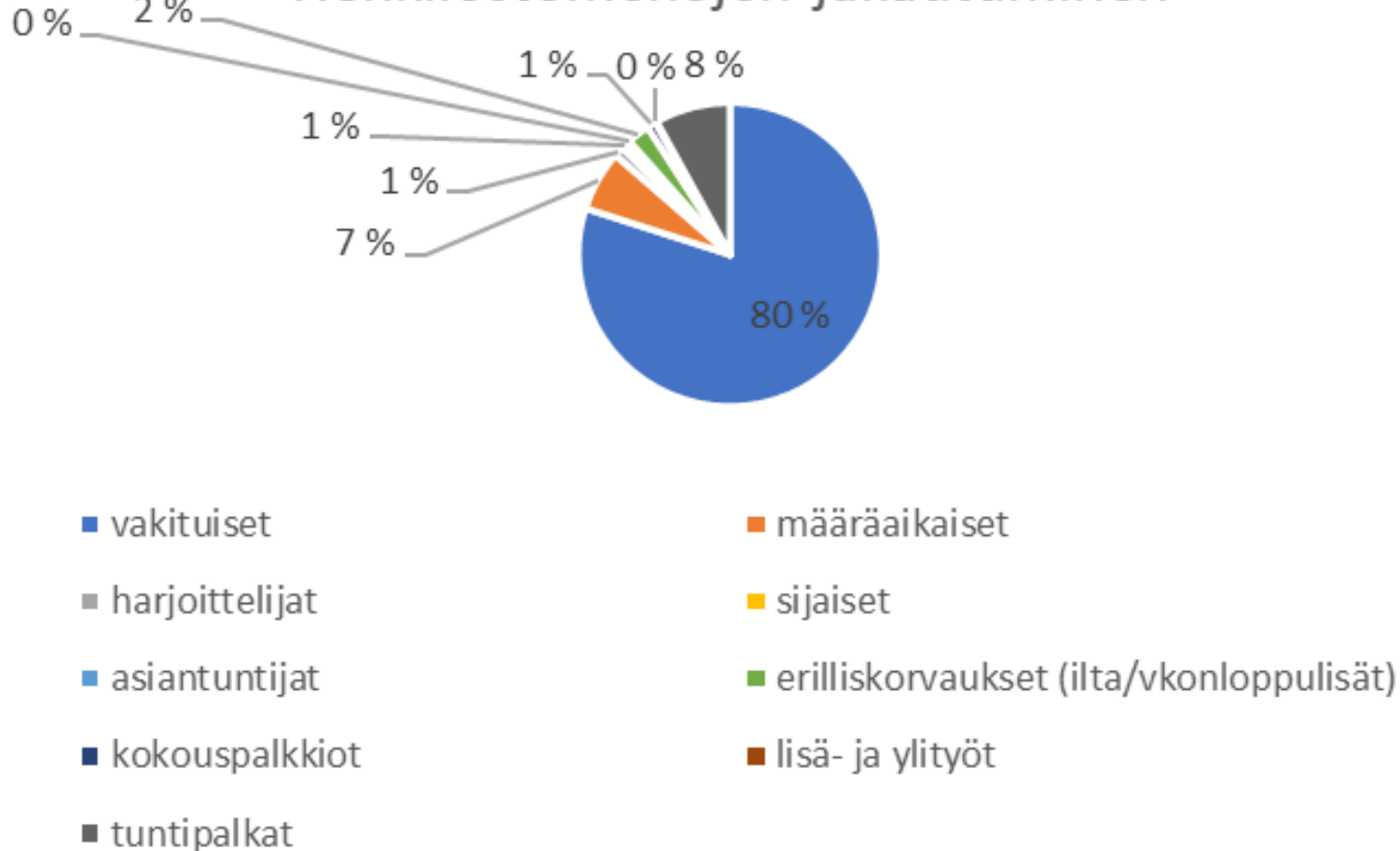
+ kirjaston ja kulttuurin valtionosuudet, joista ei ilmoiteta laskentaperusteista summaa

- Talousarviossa **EI NÄY menoina** hyvinvointilautakunnan

- Kokouspalkkiot ja –tarjoilut - 27 000€

Henkilöstömenot talousarviossa 2025

Henkilöstömenojen jakautuminen

Henkilöstömenojen osuus talousarvion kaikista kuluista = 73,45%

Vakituiset = 80%
Tuntipalkat = 8%
Määräaikaiset = 7%
Erilliskorvaukset = 2%
Harjoittelijat = 1%
Kokouspalkkiot = 1%
Sijaiset = 1%
Asiantuntijat = 0%
Lisä- ja ylityöt = 0%

Hyvinvointilautakunta yht.

* Ulkoiset toimintatuotot ja -kulut

* Hyvinvointilautakunnan osuus koko kaupungin toimintakatteesta v. 2023 on 7,94%

TALOUSARVIO	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA24/ TA25 muut os-%
Toimintatulot	545 000	685 000	699 000	+2,0%
Toimintakulut	-2 307 000	-2 439 000	-2 557 000	+4,9%
Toimintakate	-1 762 000	-1 754 000	-1 859 000	+6,0%
Investoinnit		35 000	80 000	

Enemmän hyviä tekoja, vähemmän pahoinvointia.
Sinä päätät, me toteutamme!

Lähteet:

-Tilastotietoa väestön terveydestä ja hyvinvoinnista: [Tilastohaku - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

-UKK –Instituutti, liikkumattomuuden kustannukset Paimiossa, [Liikkumattomuuden ja paikallaanolon kustannuslaskuri - UKK-instituutti \(ukkinstituutti.fi\)](#)

-[Lounais-Suomen alueen nuorten elinlokatsaus 2023 \(avi.fi\)](#)

-[Nuorisotyö kunnissa – Nuorisotilastot.fi](#)

- [Etusivu - TEAviisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#)

- [Lukeva kunta | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

- [Peruspalvelujen arviointi - Aluehallintovirasto \(avi.fi\)](#)

- [Suomen yleisten kirjastojen tilastot \(kirjastot.fi\)](#)

- [Kansalaisopistojen liitto KoL » Tutkimus](#) (tutkimuksia kansalaisopistojen taloudellisesta merkityksestä)